

Как и защo Държавна сигурност е контролирала интелигенцията

Написано от Христо Христов
Сряда, 11 Май 2016 12:17

По какъв начин и защo от 9 септември 1944 г. до 10 ноември 1989 г. репресивният апарат на БКП се е опитвал да наложи постоянен контрол върху интелигенцията в България разкриват архиви документи на ДС, събрани в новия сборник „Държавна сигурност и българската интелигенция“ на Комисията по досиетата.

Премиерата на най-новото документално издание от поредицата „Из архивите на ДС“ се състоя във вторник (10 май 2016 г.) в Ректората на Софийския университет „Климент Охридски“, а конферентната зала се оказа тясна за големия интерес към сборника.

„Понятието интелигенти в някои кръгове на българското общество беше назидателно като човек, който не се харесва на тези, които управляват, не разчитат на него и не му вярват“, заяви доц. Тодор Попнеделев, декан на Историческия факултет на Софийския университет в приветствието си към участниците в събитието.

Как и защo Държавна сигурност е контролирала интелигенцията

Написано от Христо Христов
Сряда, 11 Май 2016 12:17

Той отбеляза, че при комунизма интелигенцията е била делена на творческа и научна и към отделни нейни представители властта е гледала снизходително и подозрително, защото това са били хора, които са имали душа и съзнание за онова, което правят.

„Надявам се, че тези времена отдавна са отминали и се радвам на интереса към сборника и на нашия стремеж миналото да изплува пред българското общество. Кой как го приема, кой как го разбира е негов проблем, но се надявам отново да има интелигенти, които да използват спомена, за да развият България”, заключи той.

Екатерина Бончева, член на Комисията по досиетата, обясни, че и в други нейни сборници могат да бъдат открити документи, свързани с интелигенцията, но новият сборник се отличава с това, че материалите в него са от т. нар. служебен архив на Държавна сигурност.

„Тук конкретни досиета на представители на интелигенцията няма, но ще разберете каква е системата на ДС за контрол над интелигенцията и начина, по който през 45-годишния период на управление на БКП да овладее, превъзпита и съблазни

Как и защo Държавна сигурност е контролирала интелигенцията

Написано от Христо Христов
Сряда, 11 Май 2016 12:17

българската интелигенция”, допълни тя.

Първият документ, включен в сборника е от 1945 г., а последният документ – от 1989 г., като в тези рамки е представена картината за разработването на интелигенцията.

Екатерина Бончева подчерта факта, че за работата на ДС срещу интелигенцията е съществувал и друг фонд архивни документи – т. нар. литерни дела, които са унищожени малко след краха на комунистическата система, в началото на 1990 г. при цялостното прочистване на досиетата по заповед на тогавашния министър на вътрешните работи ген. Атанас Семерджиев.

Марко Цветков, старши експерт в отдел „Изследване и публичност на архивите”, и един от основните съставители на сборника, посочи, че през годините на комунизма тоталитарните служби са гледали на интелигенцията като на обект, чрез който Западът е осъществявал идеологическа диверсия срещу режима.

Цитирайки архивни документи на ДС той посочи, че интелигенцията е разработвана от комунистическите служби по отделна линия и целта е била „своевременно да разкрива и пресича опити и намерения на противника и на вражеските елементи да спъват или

Как и защo Държавна сигурност е контролирала интелигенцията

Написано от Христо Христов
Сряда, 11 Май 2016 12:17

пречат за осъществяването на културната и научната линия на БКП; недопускане на зараждане на опозиционни, дисидентски и други групи с антисоциалистическа насоченост; опазване на социалистическото общество и ограничаване на влиянието на вражеската и идеологическа диверсия”.

По думите на Марко Цветков през 80-те години самата ДС отчита известни проблеми в работата по линия на интелигенцията и една от причините е недобрата работа агентурна работа в тези среди.

Архивните документи разкриват, че освен на агентите ДС е разчитала и на т. нар. доверени лица от различни сектори на интелигенцията, които не са регистрирани по оперативния отчет, но са получавали финансови възнаграждения за предадени от тях информация за определени процеси, анализи или доклади.

Според писателя Георги Господинов на Държавна сигурност не е било никак лесно, тъй като освен дисиденти, тя е трябвало да измисли и „вражеска пропаганда”, за да оправдае свое съществуване.

Как и защo Държавна сигурност e контролирала интелигенцията

Написано от Христо Христов
Сряда, 11 Май 2016 12:17

„Усещането е за познаване на нещо, което ти отваря още врати към непознатото”, допълни той, подчертавайки, че архивните документи помагат да се допълни цялостната картина и показват пречупени човешки съдби.

Писателят е категоричен, че няма как българският разказ за ХХ век да мине без прочитането и осмислянето на тези документи.

На премиерата присъстваха учени, писатели, общественици, режисьори, журналисти и граждани, както и бившият премиер и лидер на СДС Филип Димитров и настоящ конституционен съдия и юристът Веселин Вучков, бивш министър на вътрешните работи.